

SOFI OKSANEN

PUHDISTUS

 NURKKANÄYTTÄMÖ

PUHDISTUS

Kirjailijan sana

Suunnitelmallinen ja järjestelmällinen seksuaalisen väkivallan käyttö, sillä uhkailu ja sen käyttäminen kidutuskeinona on yksi sotametodi - on aina ollut. Sen keinot ovat olleet samat vuosisadasta ja maasta toiseen. Vihollisen naisen raiskaaminen ja häpäisy on yksi tapa pyrkiä

hävittämään kokonaisia kulttuureja ja kansallisuuksia. Bosnian sodasta luettuani jouduin ihmettelemään, miten on mahdollista, että tämä barbaarinen tapa on yhä toimiva - ehkä osittain siksi, että sota-aseena se on yhä äärimmäisen tehokas ja edullinen. Se ei tarvitse teknistä

kehittelyä eikä siihen kulu rahaa. Se myös toimii jokaiseen ihmiseen ja on näppärä keino pitää yllä miehitysvaltaa, sillä sen seuraukset jatkuvat, vaikka maahan olisi saatu virallisesti rauha. Alistettu, murtunut ihminen ei todennäköisesti kapinoi. Häväistyä kansaa on helppo hallita.

Halusin kirjoittaa aiheesta juuri näytelmän siksi, että seksuaaliseen väkivaltaan kuuluu olennaisesti häpeä ja katseen häpeä ja teatteriin puolestaan kuuluu kollektiivinen katse. Aihe on toki hankala käsiteltävä teatterin keinoin, mutta halusinkin tutkia enemmän sitä, millaisia jälkiä seksuaalinen väkivalta jättää ihmiseen ja millaiseksi se ihmistä muovaa, enkä vain näytätä väkivaltaisia tekoja. Näytelmän tapahtumapaikaksi en valinnut kaukaista Bosniaa, vaan miehityshistorian omaavan, läheisen Viron, joka on jollain tavalla tuttu lähes jokaiselle suomalaiselle.

Aiheen yhteiskunnallinen käsittely on vasta alussa, sillä vaikka seksuaalisen väkivallan käyttö sota-aseena on vanha metodi, se on ollut aiheena tabu eikä sen käyttämistä luonnollisena osana sotaa ole kyseenalaistettu ennen 1970-lukua. Vasta silloin tiedotusvälineet kiinnostuivat aiheesta, samoin

populaari- ja tiedekirjallisuus, ja näiden brutaalien keinojen kriminalisoinnista alettiin puhua.

Seksuaalinen väkivalta ei ole seksiä, vaan väkivaltaa. Se on rikos ihmisyyttä vastaan ja sellaisena sitä tulee myös käsitellä - riippumatta valtioiden rajoista tai kulttuurisista tabuista. Jokaisella maalla on oma seksuaalisen väkivallan historiansa - käsittelemään sitä on kyetty vain harvassa.

Seksuaalista väkivaltaa kokeneet ihmiset vaikenevat usein eikä se ole ihme, sillä ymmärryksen saaminen ei ole itsestään selvää. Sen sijaan ulkopuolisten vaikeneminen on alistumista ja edellä mainittujen asioiden hyväksymistä. Samoin myytti raiskauksista luonnollisena sodankäynnin osana antaa epäsuoran luvan käyttää sitä. Uhreja ei kuitenkaan kunnioiteta vaikenemalla, vaan tuomitsemalla rikokset ja niiden tekijät sekä tekemällä selväksi,

että seksuaalisen väkivallan käyttö ei ole hyväksyttävää missään olosuhteissa.

Seksuaalisen väkivallan luonnollistaminen tai sen rajojen hämartyminen on myös rauhan aikana vaarallista, sillä se muovaa maaperän otolliseksi sota-alueelle nimeltä raiskaus tai seksuaalinen häpäiseminen. Naisten organisoitu raiskaaminen onnistuu parhaiten yhteiskunnissa, jotka jo rauhanoloissa halveksivat naiseutta ja pitävät esimerkiksi vaimon hakaamista normaalina, parisuhteeseen kuuluvana toimintana. Mitä yleisemmin siedettyä yhteiskunnassa on sukupuoleen perustuva väkivalta, sitä luonnollisempi sotastrategia raiskaus on. Siksi aiheen käsittely taiteessa on tärkeää. Toisin kuin uutisissa ja tilastoissa vilisevät numerot, taide voi antaa yksilöille äänen ja kasvot ja tuoda yksilöiden kokemukset lähelle. Tulevia väkivaltaisuuksia voi yrittää

ennalta ehkäistä vain tutkimalla, miten menneisyyden väkivaltaisuuksiin on päädytty, mitä seurauksia niillä on ollut ja miten väkivaltaa käytetään nykypäivänä. Siinä asiassa taide on tehokas väline, sillä se antaa mahdollisuuden eläytyä myös katsojalle vieraisiin maailmoihin. Näin vähennetään muun muassa

ksenofobiaa ja sitä, että toinen ihminen/sukupuoli/kansallisuus nähdään itseä alempiarvoisena, vähemmän ihmisenä, millä seksuaalinen väkivalta usein oikeutetaan. Sitä paitsi taiteessa - toisin kuin reaali politiikassa - voi olla rehellinen.

Sofi Oksanen

TYÖRYHMÄ

Käsikirjoitus
Ohjaus

SOFI OKSANEN
RAIJA PÄKKILÄ

Musiikki ja äänisuunnittelu
Puvustus ja tarpeisto
Valosuunnittelu
Lavastuksen suunnittelu
Lavastuksen toteutus

OLLI ROMAN
ULPU KORPUA
JARI HAAVIKKO
TYÖRYHMÄ
RISTO VIINAMÄKI
TIMO RAUTIO
MIKA KAINUA
OKU PELLINEN
NIINA HURSKAINEN
LEA SAARI
JUHA VIRRANNIEMI
MIKKO TÖRMÄNEN
TONI HÄRKÖNEN
SUOMEN NÄYTELMÄ-
KIRJAILIJALIITTO

Valot
Äänet
Maskeeraus ja hiukset

Käsiohjelma ja juliste
Henkilökuvat
Sofi Oksasen kuva
Oikeuksia valvoo

AVUSTAJAT
Ingelin ääni
Ingel valokuvassa
Venäläinen miesääni

SAARA RAUTIO
ELLI-NOORA RAUTIO
ALEXEI SOUBBOTIN

Ensi-ilta Haukiputaan Teatterikuopalla 5.3.2011

ROOLEISSA

Aliide Truu

TARJA-KAISA
MARTTI

Nuori Aliide

MAIJA
MÄNNIKKÖ

Zara

SATU
ALATALO-
RAUTIO

Hans Pekk

JUHA
VIRRANNIEMI

Martin Truu

HANNU
TIHINEN

Pasa

ELMO
RAUTIO

Lavrenti

TIMO
RAUTIO

Nurkkanäyttämö haluaa tehdä teatteria, joka jättää jäljen. Olemme pian kolmen vuosikymmenen aikana toteuttaneet näyttämölle tekstejä, jotka ovat aina liikuttaneet katsojia.

Harrastajateatterin historiasta löytyy kantaesityksiä paikallisilta

kirjailijoilta, kotimaisia ja ulkomaisia klassikoita, rakastettuja lasten näytelmiä sekä hyytävää jännitystä.

Nurkkanäyttämö harjoittelee ja esiintyy Haukiputaan Teatterikuopalla. Meillä on ilo saada tehdä työtä ammattilaisten kanssa.

Tutustu tarkemmin harrastajiin osoitteessa www.nurkkanayttamo.com

Ohjaajan sana

EI SOTA SITÄ TEE. SEN TEKEVÄT IHMISET.

Hyvä yleisö, tervetuloa katsomaan Nurkkanäyttämön tulkintaa paljon julkisuutta saaneesta näytelmästä Puhdistus. Tänä iltana emme lupaa teille leppoisaa huumoria emmekä rentouttavaa teatterilta. Te, joille Sofi Oksasen romaaniversio on tuttu, tiedätte, mitä olette tulleet katsomaan.

Kirjailija kirjoitti teoksen ensin näytelmäksi. Sen kantaesitys oli Kansallis-teatterissa vuonna 2007. Me kerromme teille Aliide Truun tarinan sellaisena, kuin kirjailija on sen kirjoittanut.

Miksi halusin ohjata näin

rankan ja rohkean tekstin? Teksti on hyvin kirjoitettu ja rakenne on mielenkiintoinen. Voin yhtyä Sofi Oksasen Kirjailijan sana -tekstiin sana sanalta. Raiskaus aseena ja sodankäynnin välineenä on käsittämätön. Siitä ei saa vaieta.

Sanotaan, että ”sota sen tekee, sodassa ja rakkaudessa kaikki on sallittua”. Ei sota tee mitään, vaan ihmiset. Aseina raiskaus ja henkinen väkivalta ovat barbaarisia tapoja alistaa ja tuhota vastapuoli. Se ei ole vierasta rauhanajan taisteluille tai ristiriidoillekaan.

Yhtenä vahvana teemana näytelmässä on myös se, mitä me olemme valmiit tekemään pelastaaksemme itsemme ja saamaan sen, mitä haluamme. ”Minä tiedän nämä asiat. Että mihin ihminen pystyy, kun rakastaa”, sanoo Aliide, kun lähettää Zaran pois.

Toivon, että te, arvoisat katsojat, muistatte vielä huomennakin, mitä olitte katsomassa. Toivon, että näytelmä herättää teissä ajatuksia, mistä meidän pitäisi puhua ja mitä pitäisi paljastaa.

Vaikka jokainen meistä joutuu varmaan joskus lainaamaan Aliiden repliikkiä ”Me emme sanoneet mitään me emme sanoneet mitään me emme sanoneet mitään”.

Raija Päckilä

Raija Päckilä aloitti näyttelijänä 60-luvulla Mikkelin teatterissa. Ohjaajana hän on toiminut 1970-luvun alusta lähtien. Hän on opettanut ilmaisutaitoa kansalaisopistoissa, ohjannut useita näytelmäryhmiä ja toiminut Haukiputaan sivutoimisena kulttuurisihteerinä vuosina 80-luvulla. Sen jälkeen Päckilä aloitti päätoimisena teatteri- ja sanataiteen opettajana silloisessa Haukiputaan

Työväenopistossa.

Päckilä on toiminut Nurkanäyttämön ohjaajana sen perustamisesta lähtien. Ryhmä on palkittu usein valtakunnallisilla teatteripäivillä.

Päckilä laskee ohjanneensa kaiken kaikkiaan lähes 200 näytelmää. Hänet on nimetty kerran vuoden haukiputaalaiseksi ja hän on saanut kahdesti Haukiputaan kunnan kulttuuripalkinnon.

Ulpu Korpua

Ulpu Korpua on kiiminkiläinen tekstiilitaiteilija. Puhdistuksessa Korpuaan kädenjälki näkyy sekä näytelmän puvustuksessa, lavastuksessa että tarpeistossa.

Kiiminkijoen opistolla muun muassa tuunausta opettava Korpua on tehnyt teatteripuvustuksia Iissä ja Kiimingissä samoin kuin esimerkiksi Kuopion

kaupunginteatterissa.

Ulpu Korpua innostuu erityisesti fantasiapuvustuksista, mutta tyyli taipuu aina näytelmän mukaan.

Korpua suunnittelee ja toteuttaa niin vaatteita, sisustustuotteita kuin taidetekstiilejäkin. Neiti Nirppanokka -hahmo on tuttu Korpuaan töistä.

Kiiminkijoen opisto

Kiiminkijoen opiston on valtionosuustuntimäärältään Suomen 13. suurin kansalaisopisto. Sitä ylläpitää kuntien ylläpitämä osakeyhtiö ja se toimii Haukiputaalla ja Kiimingissä.

Taideaineita painottava opisto järjestää koulutus- ja kulttuuripalveluja ja antaa taiteen perusopetusta. Vuonna 1963 perustettu opisto sai kunniamaininnan, kun opetusministeriö jakoi vuoden 2010 kansalaisopistojen

laatupalkinnot.

Teatterikuoppa on Kiiminkijoen opiston ylläpitämä esittävän taiteen keskus, joka otettiin käyttöön vuonna 2003. Sen ohjelmisto koostuu kulttuurituotannon järjestämisestä vierailuesityksistä ja opiston ryhmien esityksistä. Saman katon alla ovat edustettuina esittävän taiteen monet eri muodot: teatteri, tanssi, musiikki ja kuvataide - ammattilaisten ja harrastajien voimin.

Olli Roman

Puhdistuksen musiikin on säveltänyt ja äänimaailman suunnitellut Olli Roman, joka on mittavan ja monipuolisen tien kulkenut muusikko, kuoron- ja orkesterinjohtaja, säveltäjä ja Kiiminkijoen opiston päätoiminen musiikinopettaja.

Muusikkona Roman on toiminut mm. toreja kiertävänä trubaduurina sekä improvisoin-

nin ja teatterimusiikin parissa. Säveltäjänä ja sovittajana häntä on kuultu noin 70 teatteriproduktiossa, yleisradion kuunnelmatuotannoissa sekä kuorojen ja uuden musiikin konserteissa.

Hän toimii myös oululaisen nykymusiikkifestivaalin Uuden Musiikin Lokakuu taiteellisena johtajana yhdessä Jukka Ruohomäen kanssa.

KIITOKSET

Kirsti Lehtiselle opastuksesta venäjän kielen sanoihin
Hiie Rikandille vironkielisistä käännöksistä ja ääntämisopetuksesta
Oulun kaupunginteatterille kylpypaljun lainaamisesta
Rakennusliike A Vänntilä Oy:lle verkkosivusponsoroinnista

TEATTERIKUOPPA